

Torske- og sildebestandene i det nordøstlige Atlanterhav

De nordiske landes havområder omfatter Grønlandshavet, Barentshavet, Norskehavet, Nordsøen og brakvandsområderne i Østersøen. I de nordiske dele af Atlanterhavet lever der et par hundreder fiskearter, mens Østersøen er hjemsted for omkring 100 fiskearter tilpasset til de lave saltholdigheder. Fiskebestandene er ganske forskellige på hver side af de smalle danske bæltter og sunde.

Mens man stadig anvendte traditionelle metoder forblev fiskeriet og fiskebestandene på bæredygtige niveauer. I løbet af det 19. århundrede blev kommercielt fiskeri mere intensivt og mere specialiseret i takt med, at nye fiskemetoder blev taget i brug. Omkring midten af det 20. århundrede kunne mange fiskebestande ikke længere bære det stigende fiskeri og bestandene kollapsede. Visse bestande som de norske forårs-gyldende sild blev næsten udryddet af fiskeriet.

Regionens lande må definere fælles fiskeripolitikker for at sikre, at fiskeriet er biologisk, økologisk og økonomisk bæredygtigt samt for at sikre en sikker forsyning af føde til lokalsamfundene. Tidligere blev fiskeriets intensitet reguleret af mængden af fisk, men i dag er fiskeriet reguleret gennem kvoter, eller gennem midlertidige fiskeriforbud i visse havområder. Imidlertid er kvoterne, der sættes for at begrænse fiskeriet, ofte højere end de niveauer, der anbefales af fiskeriforskere – og de overskrides også nogle gange i praksis.

De kommercielt mest vigtige arter i det nordiske havfiskeri er torsken (*Gadus morhua*), silden (*Clupea harengus*) og lodden (*Mallotus villosus*). Sild og lodde er de vigtigste bytte-dyr for torsken, så deres bestandes overlevelse er også af vital betydning for torsken. De nordiske lande har ved reguleringen af havfiskeriet længe været opmærksomme på relationerne mellem de tre arter. Der er mængder af infor-

mation om torsk, sild og lodde, og deres bestande bliver overvåget nøje. Alle tre arter er i stand til at reproducere sig effektivt nok til, at bestandene kan regenerere, så længe betingelserne i deres gydebiotoper er tilfredsstillende.

Handling er nødvendig, hvis torskebestande skal genopbygges

Torsken er den kommercielt mest betydningsfulde fisk både i de nordiske lande og på verdensplan. Torsk er bundfisk, der lever af bunddyr og fisk på dybere vand. De kan også æde andre torsk, når der er mangel på deres byttedyr. Torskebestandene har svinget markant gennem de sidste 50 år.

De vigtigste torskebestande i de nordiske farvande findes i de arktiske farvande i Nordøstatlantien, hvor de lever i Barentshavet og især gyder ud for kysten af Nord-norge. Andre nordiske, oceaniske bestande lever i farvande ved Grønland, Island, Færøerne og i Nordsøen. Adskillige mindre bestande lever langs den norske kyst. Kystbestanden, der findes nord for den 62. nordlige breddegrad blev i 2006 listet som truet på grund af dens dårlige tilstand og ineffektiv fiskerikontrol.

Den islandske torskefangst var i 1970'erne dobbelt så stor som i dag. Bestandene var dengang overalt mere talrige, men gydebestandene var faktisk mindre end de anses at være i dag. Fiskeriet blev først begrænset sidst i 1970'erne, men restriktionerne var ikke tilstrækkelige. Torskebestandene begyndte først at genetablere sig i 1990'erne

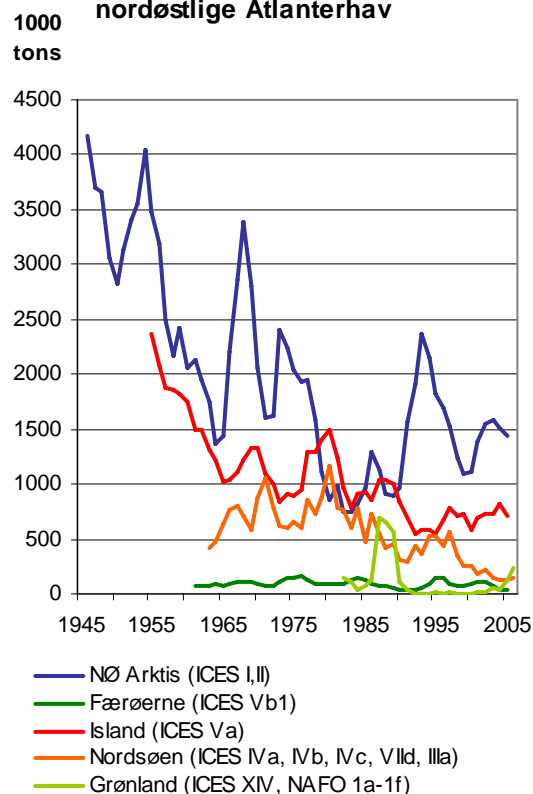

Sild (*Clupea harengus*). Foto: Jón Baldur Hildberg

Torsk (*Gadus morhua*). Foto: Jón Baldur Hildberg

Torskebestandene i det nordøstlige Atlanterhav

De nordøstatlantiske torskebestande har været ramt af både overfiskning og fødemangel, idet mængden af deres byttearter silden og lodden har varieret. Ifølge ICES (International Council for the Exploration of the Sea) er den reproduktive kapacitet i bestandene omkring Færøerne blevet ringere, og de aktuelle fiskeriviveauer er ikke bæredygtige. ICES har derfor efterlyst en genopretningsplan for disse bestande. Figuren viser biomassen af den totale torskebestand. Kilde: ICES Stock Assessment Summaries 2006, NAFO 2007.

takket være strengere kontrol, og de vil fortsat i mange år være relativt små, idet re-produktionsraterne har været lave.

Torskebestande i det nordøstlige Arktis havde lignende problemer i 1970'erne. Unge torsk blev trawlfisket intensivt, og bestandene kollapsede på grund af overfiskeri. Kvoter blev fastsat mange gange højere end de niveauer, som fiskeribiologer anbefalede. Torsken var også påvirket af fødemangel, idet loddebestanden varierede voldsomt, hvilket var et klart eksempel på, hvordan svingninger i bestande eller overfiskning af en art kan påvirke andre arter. Reduktion af kvoterne i 1990'erne og vækst i loddebestandene bidrog endelig til en vækst i den NØ-arktiske bestand af torsk. Men deres antal er fortsat i dag lave, idet der stadig årligt fiskes en for stor andel af bestandene.

I de grønlandske farvande lever der to torskebestande, den ene langs med vestkysten, og den anden i mere åbne havområder både vest og øst for Grønland. Kystbestanden består af adskillige mindre populationer, hvis antal for det meste er konstante, og de kan fra tid til anden blive forstærket af indvandring fra bestande i de mere åbne farvande, når disse er mere talrige. Bestandene i de åbne farvande trivedes godt i 1960'erne, men bestandene langs vestkysten af Grønland brød sammen sidst i 1960'erne på grund af overfiskeri og koldere klima. I 1980'erne blev de genetableret med hjælp fra islandske bestande og fortsatte hermed indtil torskene begyndte at returnere til de islandske farvande for at gyde. De vestlige bestande er efterfølgende ikke blevet fisket, og den østlige bestand er kun blevet sparsomt fisket. To gange i de senere år er der kommet torsk fra de islandske farvande for at gyde vest for Grønland, og med en påpasselig forvaltning skulle det være muligt at genoprette en gydebestand i disse farvande. Der kendes også en gydebestand øst for Grønland, hvor fiskeriet allerede er blevet tilladt igen.

Nordsøen og Atlanterhavets randzoner er et af verdens mest produktive områder for havfiskeri. Nordsøens torskebestande har aldrig før været fisket til så lave niveauer som i de senere år. Gydebestandene har over de sidste fire år været så små, at det er vanskeligt at forvente, at Nordsøens torskebestand kommer på fode igen i nær fremtid. Hele bestanden er så ustabil, at der er en trussel for en umiddelbar kollaps, med mindre man følger fiskeribiologernes anbefalinger. Ekspertter fra det internationale havforskningsråd ICES (International Council for the Exploration of Sea) har foreslået, at torskefangsten skal begrænses til 50 % af fangstniveauet i 2006, for at gøre det muligt for yngre fisk at nå at blive kønsmodne og genopbygge bestanden.

Sildebestande genopbygget gennem god praksis

Silden lever i stimer i de nordlige have. En enkelt stime kan rumme så mange som 4 milliarder fisk. Norges bestand af sild, som gyder om foråret, blev engang anset for at være verdens største bestand af en enkelt fiskeart målt ved deres biomasse. Dette kan have været rigtigt frem til 1950'erne, da overfiskningen af de nordatlantiske sildebestande begyndte, indtil de var næsten totalt udtømte. Der var så få kønsmodne fisk tilbage, at bestandene ikke var i stand til at reproducere sig i et omfang, så de kunne genopbygges. Overfiskningen blev mulig i 1960'erne, da nye typer af udstyr kom i anvendelse inklusive specielle net (såsom snurpenot), ekkolod og hydraulisk udstyr.

Sildebestandenes sammenbrud påvirkede også torskebestandene, idet silden sammen med lodden er torskens hovedføde. Sæler, hvaler og mange havfugle er også i vidt omfang afhængige af sildestimerne som fødekilde. Sildefiskeriet ophørte aldrig fuldstændigt, hvilket gjorde bestandenes retablering langsom. Men i 1980'erne indførte Norge stramme fiskekvoter, som gjorde det muligt for lokale bestande at retablere sig. Et exceptionelt godt gydeår i 1983 bidrog også hertil.

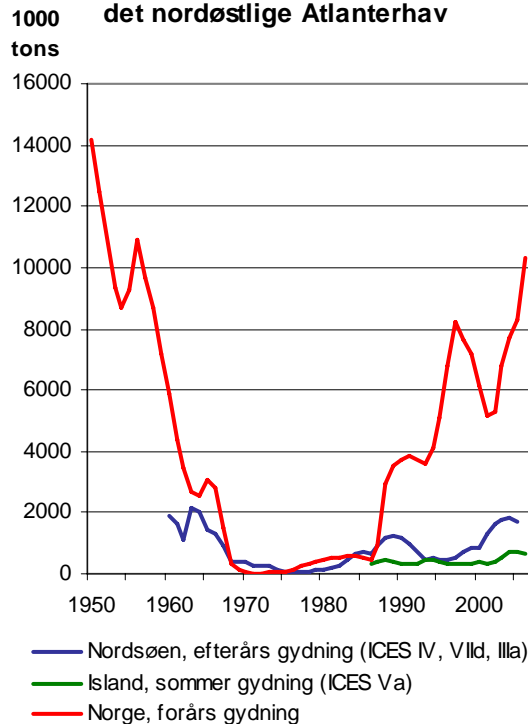
De islandske sild, der gyder om sommeren, er også kommet på fode. De har været fisket på et bæredygtigt grundlag så langt tilbage som 1975 og er nu på rekordhøjt niveau.

Reetableringen af Nordsøens sildebestande er et velkendt eksempel på god fiskeriforvaltning. Et kollaps sidst i 1970'erne udløste et fireårigt forbud mod sildefiskeri i Nordsøen. I løbet af de næste år voksede bestandene hurtigt, men der blev også åbnet for et mere intenst fiskeri, og bestandene aftog igen i 1990'erne. I 1996 blev sildekvoterne under nye internationale regler begrænsede, og man vedtog fælles retningslinjer for forvaltning af bestandene, og takket været disse er Nordsøens sildebestande igen vokset til biologisk sikre niveauer.

Sildefiskeri. Foto: Samfoto

Bestandene af gydende sild i det nordøstlige Atlanterhav

De islandske bestande af forårsgydende sild overlevede et kollaps i begyndelsen af 1970'erne, og de er siden 1975 blevet fisket igen – nu på bæredygtigt niveau. Norges forårsgydende sild samt Nordsøens sild er også kommet sig takket være international regulering. Figuren viser biomassen af de gydende sild. Kilde: ICES Stock Assessment Summaries 2006.

Kilder

- ICES. 2006. Report of the ICES Advisory Committee on Fishery Management, Advisory Committee on the Marine Environment and Advisory Committee on Ecosystems, 2006. ICES Advice. Books 1-10. Book 2 Iceland and Greenland. Book 3 The Barents Sea and the Norwegian Sea. Book 4 The Faroe Plateau Ecosystem. Book 6, North Sea.
- ICES, Environmental status of the European seas, 2003, Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety, Germany.
- Hallanaro, Eeva-Liisa, Pylvänäinen, Marja & From, Stella. 2002. Nature in Northern Europe – Biodiversity in a Changing Environment. Nord 2001:13, Nordic Council of Ministers, Copenhagen.
- The Nordic Arctic Environment – Unspoilt, Exploited, Polluted? 1996. Nord 1996:26, Nordisk Ministerråd, København.